

תוכן העניינים

ט	פתח דבר
1	מבוא

שער ראשון: משבר התרבות ופילוסופיית החיים

13	פרק ראשון: גרמניה, משבר התרבות ותאולוגיה של חילון גרמניה ומשבר התרבות 13 התארגנות התודעה: 'מדעי התרבות' והדיון הפילוסופי 17 'חילון' או השכבה התאולוגית הפנימית 21 אסטרטגיות של פתרון: בין הצלת התרבות לכפירה ביסודותיה 24
31	פרק שני: פילוסופיית החיים או גנוסיס מודרני במבט ראשון 31 גנוסיס וגנוסטיקה 43 גנוסיס ורוח המודרנה המאוחרת 48 לודוויג קלגס כמקרה מבחן: היהודי כאויב החיים 58 מקרה מבחן אל פילוסופיית החיים 80 במבט אחרון: פילוסופיית החיים כדרמה של תקופתה 87

שער שני: גנוסיס מודרני והגות ציונית

101	הקדמה: 'תחום המושב' של הגות ציונית
108	פרק שלישי: גנוסיס מודרני יהודי תאודור לסינג: שיבה לטבעיות יהודית 108 יעקב קלצקין: שיבה לצורת חיים לאומית 138

176	פרק רביעי: גנוסיס מודרני ומחשבה ציונית מהמקרה הפרטי אל הדיון הכללי 176 הגות ציונית וזרמים אידאולוגים 198
211	במבט־על: גנוסיס מודרני ורוח הציונות
225	רשימת מקורות קיצורים ביבליוגרפים 225 מקורות ארכיונים 244
248	מפתח

פתח דבר

ספר זה מבוסס על עבודת דוקטור שהוגשה לסנט האוניברסיטה העברית בנובמבר 2003 ושנכתבה בהנחייתם של פרופ' משה צימרמן וד"ר כריסטוף שמידט. אני מודה לשניהם על ההדרכה, התמיכה, הסבלנות, האמון והחברות שהעניקו לאורך השנים וללא סייגים ועל כך שהתוו לי ביד אמן את המסלולים שבהם נעה חירות מחשבתי.

תודתי נתונה לכל מי שסייע בידי במהלך עבודת המחקר ובשלב עיבודה לכדי ספר. פרופ' שולמית וולקוב וד"ר אילן גור זאב שפטו את עבודת הדוקטור והעירו את הערותיהם הנוקבות. פרופ' וולקוב סייעה בידי בתקופת עיבוד העבודה לכדי ספר בדרכים רבות ועל כך תודתי לה. אני חב תודה מיוחדת לפרופ' דן דינר על התמיכה, החום והידידות ועל השיחות שבהן פתח בפני את עולמו האינטלקטואלי העשיר. לפרופ' וולפגנג שידר, שקיבלני במאור פנים בתקופת לימודי בקלן. לפרופסורים סטיבן אשהיים וגבי מוצקין שתמכו, ליוו ולימדו אותי רבות לאורך השנים, ושדלתם הייתה פתוחה בפניי בכל עת. לד"ר מתיאס שמידט, שבלעדיו עבודה זו לא הייתה קמה ושעזרתו ארוכת השנים הייתה הדום לימודי האקדמיים. לד"ר יפעת וייס על השיחות המקצועיות מאירות העיניים ועל הקולגיאיות והחברות העמוקים. לחברי קבוצת המחקר 'תיאולוגיה פוליטית' במכון ון ליר על הדיונים הביקורתיים בסוגיות של מחשבה פוליטית יהודית מודרנית. יבואו על הברכה רעייתי הילה לב רן חותם שקראה, האירה, תיקנה והקשתה ולא פסחה על אף טיוטה וכן נועם זדוף, קרין מיכאלי ושרון גורדון, שליוו את תהליך הכתיבה. לשרון גורדון תודה נוספת על שהביאה ספר זה לדפוס ולנועה כספין על המיפתוח.

תודה מיוחדת לכל מי שסייע במימון המחקר. מרכז מינרבה להיסטוריה גרמנית על שם ריכרד קבנר שבמסגרתו ובמימונו יצא הספר לאור, פרויקט המחקר 'תרבויות זיכרון' באוניברסיטת גיסן ופרופסור יורגן רויילקה העומד בראשו, מכון דובנוב בלייפציג, הקרן הגרמנית האקדמית לחילופי סטודנטים (DAAD), קרן מינרבה, ומכון לאו בק בירושלים. תודה אחרונה להוצאת מאגנס ועורכת הלשון זהבה כנען.

יותם חותם

ספטמבר 2006